

Groot bedrijf niet voor iedere melkveehouder weggelegd

Schaalvergroting in de melkveehouderij staat flink in de belangstelling. Maar een 'groot' bedrijf is niet voor iedere melkveehouder weggelegd. Sommige melkveehouders onderschatten van tevoren de hoeveelheid werk die het houden van (veel) meer koeien met zich meebrengt en kunnen dat niet aan. Dat kan vervelende gevolgen hebben.

Henk ten Have

GROTER DENKEN

“Op grotere bedrijven moet je groter denken.”

Foto: Twan Wiermans

Er zijn melkveehouders die per 1 april, als het Europese melkquotum wordt afgeschaft, ineens vijf tot acht keer zoveel koeien willen gaan melken dan dat ze nu doen. Maar niet elke melkveehouder kan een groter bedrijf leiden. Dat merken bijvoorbeeld de adviseurs van PPP-Agro Advies. “Het komt zeker voor dat melkveehouders de groei van hun bedrijf onderschatten. We schatten dat dit bij 40 procent

van de 'groeïende' melkveehouders het geval is”, vertelt economie- en strategie-adviseur Klaas de Jong. Doordat ze de arbeidsorganisatie van een groter bedrijf onderschatten, ontstaan er problemen. “We zien dat deze melkveehouders meer en langer werken met alle gevolgen van dien: ze zijn minder blij, er ontstaan spanningen in hun relatie, de bedrijfsresultaten vallen tegen, ze hebben geen tijd meer voor andere dingen, ze zijn oververmoeid, ze hebben last van stress, op

het erf en in de stallen is het rommelig, er is achterstallig onderhoud”, somt De Jong op. Of een melkveehouder een gro(o)t(er) bedrijf aankan, heeft volgens PPP-Agro Advies onder andere met het type ondernemer te maken. “Melkveehouders die erg op 'vakmanschap' en details gericht zijn, blijken lastiger om te kunnen gaan met tegenvallers. Op grotere bedrijven moet je groter denken, dus bijvoorbeeld meer naar het koppel kijken dan naar de individuele koe.”

Er is ook sprake van maatschappelijke druk vanuit de omgeving: de burens bouwen een nieuwe, grote stal, dus wij 'moeten' ook. De Jong: “Maatschappelijk druk is er en zal er altijd blijven. Het blijft de uitdaging voor de melkveehouder om de eigen doelen te benoemen en strategie te kiezen en vast te houden.”

De adviseurs van PPP-Agro Advies waarschuwen melkveehouders die willen groeien, maar van wie ze verwachten dat een groot bedrijf niet geschikt is voor hem of haar. “Het is erg belangrijk om onafhankelijk te blijven en eerlijk te adviseren. Dat is en blijft lastig. Ik ken niemand die ervan houdt om een slechte of negatieve boodschap te brengen”, aldus De Jong. Overigens ziet PPP-Agro Advies geen echte toename van 'niet-bekwame' groeiers en heeft de groei van de melkveebedrijven niet alleen te maken met het verdwijnen van het melkquotum. “Groeï is van alle tijden, kijk maar naar de statistieken. Dat er in de melkveehouderij veel gebouwd is en nog wordt gebouwd, heeft volgens ons te maken met de afschaffing van het melkquotum, maar ook met het feit dat de huidige stallen niet meer aan de eisen van deze tijd voldoen en vervanging noodzakelijk is.”

Met hart en ziel

Ook de vrijwilligers van de organisatie Zorg om Boer en Tuinder (ZOB), die veel bij melkveeouders thuis komen, merken met enige regelmaat dat groei van het bedrijf voor problemen kan zorgen. Bij schaalvergroting zien zij soms dat boeren met hart en ziel met hun bedrijf bezig zijn en privé veel tijd tekort hebben. “Wij merken dat melkveeouders soms onderschatten hoeveel extra werk meer koeien houden met

zich meebrengt. Omdat ze niet willen dat de technische resultaten achteruitgaan, zijn ze heel veel aan het werk”, vertelt ZOB-secretaris Henk Slagman. De (psychische) druk wordt langzaam groter – de vaste lasten moeten immers wel elke maand worden betaald – en de werkweek steeds iets langer. Uiteindelijk kunnen ze het werk toch niet aan en daalt bijvoorbeeld de voerkwaliteit met

maar die staat er nog niet. Wel houden ze al meer koeien dan de oude stal aankan, aldus een woordvoester van de NVWA. “Er is sprake van overbezetting. Dat kan leiden tot welzijnsproblemen. De NVWA gaat dan ook extra aandacht besteden aan overbezetting in melkveestallen.”

VOORAL NA BEDRIJFSOVERDRACHT PROBLEMEN DOOR GROEI

slechtere resultaten tot gevolg. Of ze kunnen aan een afkalvende koe niet meer de zorg besteden die nodig is. Vooral na bedrijfs-overdracht wordt er geïnvesteerd in groei en kunnen er volgens Slagman problemen ontstaan. “Bijvoorbeeld als de bedrijfsopvolger en zijn of haar partner worden geholpen door de ouders van de bedrijfsopvolger. Als een van hen uitvalt, ontstaat er meteen een probleem doordat er dan onvoldoende arbeid beschikbaar is.”

Doordat er veel privétijd wordt opgesnoept kunnen er ook relatieproblemen ontstaan en krijgen kinderen mogelijk te weinig aandacht. “Door al dat werken laten ze het allerbelangrijkste in het leven aan zich voorbijgaan”, aldus Slagman.

Welzijnsproblemen

Kan het dierenwelzijn op bedrijven van niet-bekwame groeiers ook in het gedrang komen? Het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren heeft geen goed zicht op de gevolgen van schaalvergroting voor boer en koe. “Ik kan me voorstellen dat er problematiek achter schaalvergroting weg komt, maar ik kan dat niet met cijfers staven”, zegt Jan Veling, beheerder van het vertrouwensloket en dierenarts bij de Gezondheidsdienst voor Dieren.

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft de indruk dat de stallen van een groep melkveeouders die al een tijdje anticipeert op de afschaffing van het melkquotum “soms meer dan vol zijn”. Deze veehouders willen een nieuwe stal bouwen,

Schaalvergroting

Schaalvergroting in de melkveehouderij is overduidelijk en zet door, concludeerde het Wageningse onderzoeksinstituut Alterra afgelopen december nog maar eens.

Terwijl de afgelopen vijftig jaar het aantal melkveebedrijven met 90 procent daalde, nam het aantal koeien per bedrijf met meer dan een factor acht toe. Tot 2020 zal het aantal koeien met 5 procent stijgen (volgens een LEI-studie) tot 1,6 miljoen en zijn er nog 14.000 tot 15.000 bedrijven met melkvee (dus een daling van ruim 20 procent ten opzichte van 2013).

De gemiddelde bedrijfsomvang gaat naar 110 melkkoeien per bedrijf (in 2013: 83 melkkoeien per bedrijf). Verder zal in 2020 naar verwachting meer dan 70 procent van de melkveestapel gehouden worden op bedrijven met meer dan 100 melkkoeien. Het aantal grote bedrijven met meer dan 250 melkkoeien (megastallen, volgens de definitie van Alterra) zal in 2020 verdubbeld (meer dan 500) zijn ten opzichte van 2013 (250).

De groei van melkveebedrijven is onder meer een gevolg van het verdwijnen van het Europese melkquotum per 1 april 2015. De melkveehouderij in Nederland sorteert hier al enige tijd op voor door de melkveestapel langzaam te vergroten.

